

Toelichting nulstandsbeleid wilde zwijnen
Bevoegdheden en verantwoordelijkheden in het kader van de Wet natuurbescherming

12 oktober 2018

- De term nulstandsbeleid komt uit een betrekkelijk ver verleden, toen het Rijk in de Nota Jacht en Wildbeheer uit 1991 een beleid t.a.v. wilde zwijnen heeft geformuleerd. Daarbij werden twee leefgebieden (De Veluwe en de Meinweg) aangewezen en daarbuiten zou een nulstandsbeleid worden gehanteerd. Dat hield in dat buiten de leefgebieden in principe geen in de vrije natuur levende wilde zwijnen zouden moeten voorkomen.
- Bij de inwerkingtreding van de Flora- en faunawet in 2002 zijn de bevoegdheden op het gebied van faunabeheer (jacht, populatiebeheer en schadebestrijding) gedecentraliseerd naar de provincies. De Wet natuurbescherming (van kracht per 1-1-2017) legt de beleids- en uitvoeringsverantwoordelijkheid voor het faunabeheer en de daarbij behorende bevoegdheden bij de provincies. De Memorie van Toelichting zegt hierover: "de provincies hebben de geëigende schaalgrootte voor de uitvoering en regionale invulling van het natuurbeleid, beschikken al over belangrijke bevoegdheden en verantwoordelijkheden en hebben een regierol bij het gebiedsgerichte beleid". De wet bevat geen instrumenten voor provinciale verantwoording en interbestuurlijk toezicht. Het generieke toezichtsinstrumentarium van onder meer de Provinciewet wordt toereikend geacht. De provincie Limburg heeft onder die bevoegdheid een derde leefgebied voor wilde zwijnen aangewezen: Meerlebroek.
- Belangrijk om te vermelden is dat het begrip 'nulstandsbeleid' zoals dat nu door veel provincies als term gehanteerd wordt een beleidslijn is, vaak neergelegd in een provinciale nota en het faunabeheerplan. Het is geen wettelijke verplichting. Inmiddels komen niet alleen in Gelderland en Limburg in het wild levende wilde zwijnen voor, maar ook in andere provincies. Met name in Noord-Brabant en Overijssel leven wilde zwijnen in grotere of kleinere aantallen in gebieden buiten de aangewezen leefgebieden. Veel van de populaties groeien in omvang, ook door aanwas uit Duitsland en België.
- Het wilde zwijn is een inheems beschermde diersoort. Gedeputeerde Staten verlenen ontheffing aan de Faunabeheereenheid om een door hen goedgekeurd faunabeheerplan uit te voeren. De Faunabeheereenheid machtigt de in haar gebied werkzame Wildbeheereenheden om met gebruikmaking van de ontheffing het populatiebeheer en de schadebestrijding uit te voeren. Grondeigenaren- en gebruikers kunnen bij de in hun veld actieve jagers verzoeken het afschot conform het Faunabeheerplan te realiseren.
- Jagers zijn sinds de inwerkingtreding van de Wet natuurbescherming verplicht lid van een wildbeheereenheid. Hun inzet berust evenwel op vrijwilligheid. M.a.w. een jager kan niet gedwongen worden om afschot uit te voeren.
- Provincies zien zich geconfronteerd met de realiteit van de groeiende populaties en de geconstateerde onmogelijkheid om in de praktijk een daadwerkelijke nulstand te bereiken buiten de leefgebieden. Ze hanteren weliswaar nog steeds een nulstandsbeleid in hun terminologie, maar geven daar elk een verschillende invulling aan. Die kan variëren van streven om de populaties buiten de leefgebieden te reduceren ("richting nul") tot een zgn. nulschadebeleid. Vanuit faunabeheer optiek zijn zij hier gerechtigd toe.
- Het rijk heeft ten aanzien van het populatiebeheer van wilde zwijnen alleen nog een rol in het beschikbare instrumentarium. T.a.v. twee daarvan, te weten het gebruik van de geluiddemper en het toestaan van een vorm van bewegingsjacht wordt nu mede op verzoek van de provincies onderzocht of, en zo ja hoe, een verruiming mogelijk is.